

معرفی پایان‌نامه‌های مرتبط با دارالفنون

● فرشته ذوالجناهی

- سیر تاریخی رویکردهای یاددهی - یادگیری در ایران پس از تأسیس دارالفنون
- پایان‌نامه، دولتی - وزارت علوم، تحقیقات و فناوری - دانشگاه الزهراء(س) - دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، ۱۳۹۳. کارشناسی ارشد
- موضوع: علوم اجتماعی < آموزش و پرورش و تحقیقات تربیتی
- استاد راهنما: طیبه ماهروزاده | استاد مشاور: پروین صمدی | پدیدآور: قائمه رخشانی فر

پژوهش حاضر با هدف بررسی سیر تاریخی رویکردهای یاددهی - یادگیری در ایران پس از تأسیس دارالفنون به‌عنوان بارزترین جلوه ورود تعلیم و تربیت نوین به کشور و رواج‌اندیشه‌های مترقی در عرصه آموزش و پرورش به‌عنوان مبنای نظام آموزش کنونی، انجام پذیرفته است. جهت انجام پژوهش از روش تاریخی و بررسی اسناد دست اول و همچنین کتاب‌ها، مقالات و پایان‌نامه‌های موجود در ارتباط با موضوع پژوهش و جهت نتیجه‌گیری از شیوه توصیفی، تحلیلی و مقایسه‌ای استفاده شده است. با توجه به مطالب گردآوری شده در خصوص موضوع پژوهش می‌توان گفت که در نتیجه عواملی همچون تحول اهداف آموزشی، تأسیس دارالمعلمین، تالیف و ترجمه کتب و... رویکردهای یاددهی - یادگیری در مدارس ایران دچار تحول گردیده، به گونه‌ای که می‌توان گفت در این برهه زمانی سال‌های ۱۱۷۴ ه.ش. تا ۱۳۹۱ ه.ش. نوعی گذار از رویکردهای سنتی به رویکردهای نوین در نظام آموزشی ایران اتفاق افتاده است؛ الگوی تدریس حافظه مدار، الگوی تدریس فعالیت مدار و الگوی تدریس هوشمند، بیانگر سیر تحولی الگوهای تدریس و دانش‌آموز با معلومات و معلم آموزنده و سپس دانش‌آموز کارآمد و معلم راهنما و در نهایت در زمان کنونی دانش‌آموز کامل و معلم پژوهشگر بیانگر سیر تحولی نقش و جایگاه معلم و دانش‌آموز در نظام آموزشی می‌باشد. در خصوص نحوه ارتباط معلم و دانش‌آموز و توالی فعالیت‌های آنان می‌توان گفت این روند از نوعی رابطه عمودی یک‌طرفه و تأکید بر سکون و سکوت دانش‌آموزان آغاز و به سوی ارتباط متقابل میان دانش‌آموز، معلم و سپس معلم و دانش‌آموز و محیط با تأکید بر فعالیت و کاوشگری دانش‌آموزان ادامه یافته است.

■ جبر پس از دارالفنون در دوران قاجار

- پایان نامه. دولتی - وزارت علوم، تحقیقات و فناوری - دانشگاه تربیت مدرس - دانشکده علوم ریاضی. ۱۳۹۰.
- کارشناسی ارشد
- موضوع: علوم و علوم کاربردی < ریاضیات
- استاد راهنما: علی ایرانمنش | استاد مشاور: فرید قاسملو | پدیدآور: غفوره گوگ راد

پژوهش حاضر با عنوان «جبر پس از دارالفنون در دوران قاجار» با هدف پی بردن به این سؤال که آیا دانش جبر در ایران دوران قاجار- مقارن ورود دانش نوین به کشور- همچنان مانند قرون گذشته به سیر تکاملی خود ادامه داده است یا خیر، صورت گرفته است. در این پژوهش، تأثیرات دارالفنون در توسعه علوم از جمله علم ریاضی مورد بررسی قرار گرفته است. در پژوهش حاضر پرسش‌هایی نیز به شرح زیر مطرح و به آن‌ها پاسخ داده شده است:

- ✦ مهم‌ترین کسانی که در دوران قاجار در ایران به دانش جبر پرداختند چه کسانی بودند؟
- ✦ مهم‌ترین دستاوردهای ریاضی‌دانان ایران در دوران قاجار در عرصه دانش جبر چیست؟
- ✦ مهم‌ترین کتاب‌هایی که در این دوران به زبان فارسی در زمینه دانش جبر تألیف شدند چیست؟
- ✦ آیا دانش جبر در ایران دوران قاجار همچنان به روند تکاملی خود مانند قرون گذشته تاریخ ادامه داده یا به رکود رسیده است؟

در صورت مثبت بودن پاسخ فوق، علت رکود این دانش در دوران قاجار چه بوده است؟ یافته‌های پژوهش حاضر نشان می‌دهد که ایجاد دارالفنون، مبدأ ورود علوم نوین به کشور بوده است. پایه‌گذاری علوم پایه نوین از جمله ریاضی و رشد و توسعه آن، متأثر از دارالفنون می‌باشد. به‌علاوه این نهاد با تربیت رجال علمی توانسته است در تأمین نیروی انسانی متخصص مورد نیاز جامعه مفید واقع شود. همچنین در این پژوهش مشکلات پیش آمده برای مدرسان و دانشجویان مدرسه دارالفنون در سال‌های نخست تأسیس آن و علل آنها مورد بررسی قرار گرفته است.

■ تاریخ آموزش شیمی در ایران از تأسیس دارالفنون تا سال ۱۳۲۰ش (۱۲۳۰ - ۱۳۲۰ش)

- پایان نامه. دولتی - وزارت علوم، تحقیقات و فناوری - دانشگاه تربیت مدرس - دانشکده ادبیات و علوم انسانی. ۱۳۹۰.
- کارشناسی ارشد
- موضوع: علوم انسانی
- استاد راهنما: محمد حسین منظورالاجداد | استاد مشاور: سیدهاشم آقاجری | دانشجو: مریم ثقفی

کیمیا در ایران، تاریخی کهن دارد و کیمیاگری بر جامعه و صنایع ایران در طی سال‌ها تأثیری عمیق گذاشت اما از ورود آموزش شیمی نوین به ایران بیش از دو سده نمی‌گذرد. در دوران وقوع جنگ‌های ایران و

روسیه نخستین گامها برای تحول شیمی برداشته شد اما از هنگام تأسیس دارالفنون و ورود معلمان داروسازی و شیمی به ایران بود که به تدریج زمینه آموزش شیمی نوین فراهم شد. در این پژوهش سعی بر آن است تا با تکیه بر اسناد و روزنامه‌ها و کتب درسی قدیمی دارالفنون، گسترش و تحول آموزش و سیر تطور کتاب‌های درسی شیمی مورد بررسی قرار گیرد و سپس آثار و نتایج و جایگاه این علم پس از تحول نظام آموزشی سنتی، مورد ارزیابی قرار گیرد. در ابتدای این تحقیق، مختصری از تاریخ کیمیا و آموزش سنتی در دوره قاجار بیان شده سپس آموزش شیمی نوین از زمان اولین اعزام محصل شیمی به اروپا توسط عباس میرزا تا دوره تأسیس دارالفنون و نتایج و تأثیرات این آموزش در ایران بررسی گردید. در ادامه، روند تحول شیمی نوین تا سال ۱۳۲۰ همراه با سیر تطور کتاب‌های درسی شیمی ارزیابی شده است. رواج آموزش شیمی نوین در ایران و اعزام محصل این رشته به خارج به گسترش لابراتوار، کارگاه و کارخانه‌های صنعتی و تولید مواد شیمیایی کمک بسیار نمود و موجب رواج دانش‌های دیگری از جمله طب، داروسازی، عکاسی و معدن‌شناسی گردید اما برغم انتظار معقول، در تحکیم بنیان تفکر علمی و تجربی در جامعه ایران، چندان تأثیری نداشت.

تاریخ آموزش پزشکی در مدرسه دارالفنون

پایان‌نامه. دولتی - دانشگاه پیام نور (وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری) - دانشگاه پیام نور استان تهران - مرکز پیام نور تهران - دانشکده ادبیات، ۱۳۸۸. کارشناسی ارشد

موضوع: علوم اجتماعی > تاریخ

استاد راهنما: محمدرضا نصیری | استاد مشاور: مهدی محقق | پدیدآور: شهرام رستمی

از نوآوری‌های امیرکبیر تأسیس دارالفنون بود. یکی از هفت رشته مدرسه دارالفنون، رشته پزشکی بود. در این پژوهش نحوه و چگونگی آموزش پزشکی در این مدرسه شرح داده شده است و تحولاتی که در اثر این فرآیند در پزشکی ایران ظاهر گردید، در هفت مقوله طب تشریح و کالبد شکافی، عمل سنگ مثانه، تعمیم آبله کوبی همگانی، ایجاد بیمارستان‌های جدید، مجلس حفظ‌الصحه، لزوم داشتن تصدیق برای پزشکان و تحول در داروسازی بررسی و تبیین شده است. همچنین به شرح حال، آثار و نوآوری‌های معلمان و مدرسانی که در این امر تأثیرگذار بودند پرداخته شده است. این افراد به دو دسته معلمان خارجی و ایرانی تقسیم‌بندی شده‌اند. معلمان خارجی عمدتاً معلم طب فرنگی مدرسه بودند. شاخص میرزااکاظم، دکتر پولاک، دکتر طولوزان و دکتر شلیمر هستند که با تربیت شاگردان تألیف آثاری ارزشمند، به ترویج و رواج طب جدید در ایران کمک کردند. مدرسین ایرانی دو دسته هستند دسته اول طبیبان سنتی هستند که عهده‌دار تدریس طب ایرانی یا سنتی در مدرسه دارالفنون شدند. دسته دوم هم پزشکان فارغ‌التحصیل مدرسه دارالفنون بودند که پس از فارغ‌التحصیل شدن و دسته‌ای از آنها پس از ادامه تحصیلات تکمیلی، تدریس طب نوین را در مدرسه به عهده گرفتند. شاخص میرزااکاظم چهره‌های این دسته دکتر علی‌اکبرخان نفیسی ناظم‌الاطباء، دکتر محمد کرمانشاهی و دکتر خلیل‌خان ثقفی‌اعلم‌الدوله هستند که راه معلمان اروپایی خود را ادامه دادند.

■ بررسی کتب درسی چاپ سنگی دارالفنون دوره قاجار با تکیه بر کتب درسی چاپ سنگی

موجود در کتابخانه مرکزی استان قدس رضوی

- پایان نامه. غیردولتی - مؤسسه‌های آموزش عالی غیردولتی - غیرانتفاعی - دانشگاه امام رضا علیه السلام - دانشکده علوم پزشکی. ۱۳۹۴. کارشناسی ارشد
- موضوع: علوم انسانی
- استاد راهنما: حبیب‌الله عظیمی | استاد مشاور: علی صادق زاده | دانشجو: محمود عظیمیان

کتابخانه مرکزی آستان قدس رضوی به‌عنوان یکی از بزرگترین کتابخانه‌های ایران دارای مجموعه غنی از کتب چاپ سنگی نفیس و منحصر به فرد می‌باشد. هدف اصلی این تحقیق شناسایی و معرفی کتاب‌های درسی چاپ سنگی موجود در این کتابخانه است. پژوهش در مورد مجموعه کتاب‌های چاپ سنگی می‌تواند گوشه‌ای از تاریخ چاپ و نشر کتاب در ایران را نمایان و در اختیار محققان، اندیشمندان، کتابداران، دوست‌داران کتاب و تاریخ چاپ قرار دهد. در این تحقیق کتاب‌های درسی چاپ سنگی دوره قاجار مورد بررسی قرار گرفت. یافته‌ها حاکی از آن است که در مجموع ۵۷ کتاب درسی دارالفنون در کتابخانه آستان قدس رضوی وجود دارد. نتایج نشان داد از نظر موضوعی ۲۲/۸ درصد مربوط به ادبیات فارسی، ۱۴ درصد مربوط به زبان خارجی و ۱/۷ درصد نیز مربوط به هنر بودند. بررسی دوره‌های تاریخی چاپ کتب درسی چاپ سنگی دارالفنون در کتابخانه آستان قدس رضوی نشان داد که نزدیک به ۱۵ درصد کتاب‌ها در قرن سیزدهم و ۸۰ درصد آنها نیز در قرن چهاردهم چاپ شده بودند و نیز بیشترین درصد کتاب‌ها چاپ دهه ۱۳۱۰ تا ۱۳۱۹ بود. نتایج این تحقیق نشانگر اهمیت کتب موجود از لحاظ هنری، تاریخی، علمی، فرهنگی در این مکان مقدس و همچنین نشان‌دهنده تاریخچه صنعت چاپ سنگی و چاپ کتب درسی در دوره قاجار می‌باشد. در پایان پیشنهاد می‌شود این کتب از لحاظ هنری، تاریخی، علمی، فرهنگی و سایر جنبه‌ها بررسی گردند.

■ آسیب‌شناسی آموزش تاریخ در مدارس ابتدایی و دبیرستان از دارالفنون تا پهلوی دوم

- پایان نامه. دولتی - وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری - دانشگاه فردوسی مشهد - دانشکده ادبیات و علوم انسانی. ۱۳۹۴. کارشناسی ارشد
- موضوع علوم انسانی <
- استاد راهنما: عباس سرافرازی | استاد مشاور: محمدعلی علیزاده | دانشجو: ابوالقاسم سبزی

تاریخ ایران در سه قرن اخیر خصوصاً در عصر قاجار و پهلوی دارای نوسان، افت‌وخیز و پیچیدگی پرشتابی بوده است. در این پژوهش، پژوهشگر در نظر دارد با استفاده از کتب درسی تاریخ و منابع

تحقیقاتی با روش تحلیلی و تطبیقی کتاب‌های درسی تاریخ را از دارالفنون تا پهلوی دوم آسیب‌شناسی کند. با طرح این فرضیه‌ها یعنی کتب درسی تاریخ در ناکارآمدی و تحلیل هویت جامعه و همچنین اهداف و مطالبات در بحران‌ها و هرج و مرج‌ها، به بررسی و پاسخ به این سؤالات نیز بپردازد:

۱. نویسندگان متون کتب درسی تاریخ چه کسانی بودند؟
۲. تأثیرگذاران بر متون درسی تاریخ چه هدفی را تعقیب می‌کردند؟
۳. مطالبات تدوین‌کنندگان کتب درسی تاریخ از فرهنگ و تمدن ایران چه بود؟

این پژوهش درصدد روشن‌سازی اهداف تأثیرگذاران، مؤلفین و مطالبات طراحان بیرونی در تشدید و تحدید نوسانات و تحولات تاریخ ایران بوده است. از یافته‌های این پژوهش چنین به نظر می‌رسد که طراحان و برنامه‌ریزان نظام آموزشی تاریخ به کمک و پشتیبانی فراماسونری در تلاش بودند تا سکولاریسم، ناسیونالیسم و شکوه و عظمت شاهنشاهی ایران را در قالب قومیت باستان‌گرایی جهت اسلام‌زدایی و عرب‌ستیزی به دانش‌آموزان القاء نمایند.

تحلیل گفتمان نخبگان سیاسی-علمی و روشنفکران ایرانی در باره علوم جدید (از تأسیس دارالفنون تا تأسیس دانشگاه تهران)

- پایان‌نامه. دولتی - وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری - دانشگاه فردوسی مشهد - دانشکده ادبیات و علوم انسانی. ۱۳۹۴. کارشناسی ارشد
- موضوع علوم انسانی <
- استاد راهنما: عباس سرافرازی | استاد مشاور: محمدعلی علیزاده | دانشجو: ابوالقاسم سبزی

هدف از انجام تحقیق حاضر بررسی ریشه مشکلات نهاد علم در ایران امروز با رجوع به مقطع تاریخی ورود علم به ایران و تلاش جهت فهم نگرش روشنفکران این دوره نسبت به پدیده جدیدالورود علم با روش تحلیل گفتمان و با استفاده از نظریه پسااستعماری است. درسال‌هایی که در اثر مواجهه گسترده با غرب و احساس ناتوانایی از مقابله با آن ایده ضرورت متمدن شدن و اخذ علوم جدید در ایران شکل گرفته و به دنبال آن تصمیم به تأسیس مراکز آموزش عالی به سبک غربی گرفته می‌شود گفتمانی شکل می‌گیرد که بر مسیر آینده تحول نهاد علم تأثیر گذاشته و بسیاری از عناصر آن تا به امروز حفظ شده‌اند. از میان روشنفکران تأثیرگذار در این دوره روشنفکران زیر انتخاب شده و آثار آنها جهت یافتن پاراگراف‌هایی که در آنها مستقیماً به علم جدید اشاره شده است مورد بررسی قرار گرفت:

ملک‌خان سید جمال‌الدین اسدآبادی، میرزا آقاخان کرمانی، یحیی دولت‌آبادی، محمدعلی فروغی و عیسی صدیق‌اعلم

نتایج به دست آمده از این تحقیق نشان می‌دهد شیوه مواجهه اولیه با این پدیده و ایدئولوژی شکل گرفته روشنفکران را به سمتی سوق می‌دهد که درباره مبانی علوم جدید و نسبتی که این علوم می‌تواند با علوم سنتی برقرار کند سکوت شد. همچنین توجه به برخی علوم و به حاشیه رانده شدن برخی دیگر سوییپایی ایدئولوژیک داشته و در مورد علوم انسانی باید گفت که اساساً شناخت انسان موضوع شناخت قرار نگرفته و نحوه نگرش در این دوره نسبت به اهداف و وظایف علوم انسانی سبب عدم شکل‌گیری این علوم در این مقطع شد.

■ بررسی عوامل مؤثر در ایجاد مدارس فنی و حرفه‌ای در ایران از دارالفنون تا به امروز

■ پایان‌نامه. دولتی - وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری - دانشگاه تهران. ۱۳۷۰. کارشناسی ارشد

■ موضوع: علوم انسانی < علوم تربیتی

■ استاد راهنما: کمال درانی | دانشجو: بهناز مرجانی

پژوهشگر در این رساله کارشناسی ارشد ابتدا به بررسی سیر تاریخی مدارس و آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در کشور می‌پردازد و شکل‌گیری و فراز و فرودهای آن را از آن‌زمان دارالفنون، پهلوی اول و دوم و بعد از انقلاب اسلامی می‌پردازد و سپس به نگرش‌های حاکم بر این آموزش‌ها توجه کرده و آنها را تحلیل می‌کند.

نتایج تحقیق حاکی از آن است که جهت‌گیری آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در ایران هم‌سو با جهت‌گیری صنعت و کشاورزی و به‌طور کلی اقتصاد کشور نبوده است. به‌عبارت دیگر ارتباط آموزش‌های فنی و حرفه‌ای با بخش‌های اقتصادی در کشور ضعیف بوده، بین آموزش و بازار کار تلفیق مناسبی وجود ندارد.

■ بررسی تاریخچه برنامه‌ریزی در ایران «از تأسیس دارالفنون تا انقلاب اسلامی ایران»

■ پایان‌نامه. دولتی - وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری - دانشگاه تربیت‌معلم تهران. ۱۳۷۲. کارشناسی ارشد

■ موضوع: علوم انسانی < علوم تربیتی

■ استاد راهنما: مصطفی عسکریان | دانشجو: علیرضا شیباسی

علی‌رغم پیشرفت‌هایی که نظام آموزشی کشور به‌طور نسبی در ابعاد فنی و علمی نموده است، اما به جهت نفوذ روزافزون استعمار و بالاخص استعمار غرب، و وجود افراد خودباخته و خائن، برنامه‌ریزی آموزشی

در ایران، طبق اصول صحیح برنامه‌ریزی (توجه اساسی نیاز انسان و جامعه اسلامی ایران) نبوده است و در نتیجه، محصولات نهایی برنامه‌ها با فلسفه تربیتی و نیاز جامعه و بالاخص ارزش‌های اسلامی جامعه مطابقت نداشته است. پیشنهاد می‌شود که نظام برنامه‌ریزی کشور با الهام از تعالیم الهی مکتب انسان‌ساز اسلام و با مطالعه و بررسی دقیق نظام برنامه‌ریزی آموزشی کشورهای پیشرفته جهان، و با کمک افراد متعهد و ملتزم به ارزش‌های اسلام عزیز و متخصص در امر برنامه‌ریزی آموزشی نیازهای اساسی جامعه اسلامی ایران و بالاخص کودکان، نوجوانان و جوانان عزیز را تشخیص داده و در رفع آن، اقدامات لازم را اتخاذ نمایند.

■ بررسی مدیریت آموزشی در ایران از دارالفنون تا انقلاب اسلامی

■ پایان‌نامه: دولتی - وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری - دانشگاه تهران. ۱۳۷۰. کارشناسی ارشد

■ موضوع: علوم انسانی < علوم تربیتی

■ استاد راهنما: محمد میرکمالی | دانشجو: رضا نظری‌هاشمی

✦ **فصل اول: مکتب:** از آنجایی که هدف اصلی در مدیریت مکتب‌ها انتقال معلومات مذهبی بود و به طبع این هدف سوادآموزی و دانش‌اندوزی مدنظر قرار می‌گرفت لذا بر مبنای این افق دید محدود مدیریت. معدود افرادی ترغیب به آموختن دانش در سطح بالاتری از مکتب می‌شدند.

✦ **فصل دوم: تأسیس دارالفنون** را شاید بتوان مبدأ ورود نظام آموزشی جدید و نقطه عطفی در آن دانست از جهت دیگر ایجاد این مدرسه که توسط دولت صورت گرفت، آغاز دخالت مستقیم دولت چه از بُعد مدیریتی و چه از بُعد سرمایه‌گذاری در آموزش بود.

✦ **فصل سوم: مدارس جدید:** گرچه در این دوره، مدیریت آموزشی متحول گردید و رشد نسبتاً خوبی در این خصوص حاصل شد اما به دلایل مختلف از جمله ناشایستگی حکومت‌های وقت و عدم حمایت کافی از نوآوری‌ها، آموزش نتوانست جای خود را در اجتماع پیدا کند.

